

Az agrárium bérkérdései

A minimálbér és a garantált bérminimum jelentős emelése az elmúlt években az agráriumot sem hagyta érintetlenül. Amellett, hogy az általuk elért bérszint sem állította meg az elvándorlást, még komoly bérfeszültséget is okozott az ágazatban. Ez persze csak a jéghegy csúcsa. Az agrár- és a vidékpolitika számos intézkedése inkább a tartós foglalkoztatás és a vidék munkahelymegtartó képességének ellenében hatott. Csizmadia Mátéval, a Mezőgazdasági Szövetkezők és Termelők Országos Szövetségének tanácsosával jártuk körbe a bérkérdést.

A kormány 2017–2018-ban jelentős minimálbér- és garantált bérminimum-emeléseket hajtott végre (táblázat). A problémát az jelentette, hogy a béremelést akkor is végre kellett hajtani – hiszen kormányrendelet írta elő –, ha a fedezete egyáltalán nem volt meg. Az agrár-gazdaságok jelentős részének az elmúlt években egyébként is számos nehézséggel kellett szembenéznie, például támogatások megvonásával, csökkenő földhasználattal, csökkenő árakkal, növekvő bérterhekkel stb. Az intézkedés tehát súlyosan érintette a sok élő munkaeót igénylő ágazatokat és a hátrányos helyzetű régiókban gazdálkodókat.

– A másik problémát az emelés nyomán bekövetkező bérfeszültség jelentette. Egyrészt bértorlódás történt azoknál a munkavállalóknál, akik éppen a garantált bérminimum felett kerestek, másrészt a teljesítmény alapján való differenciálásban sokkal kisebb mozgásteret lett a munkáltatóknak, ami

a teljesítményre is negatív hatást gyakorolt. Tapasztalataink szerint, a béremelést a mezőgazdasági vállalkozások mindenhol végrehajtották, de mint jeleztük, az emelés leginkább a hátrányos helyzetű régiók állattenyésztő vállalkozásainál okozott problémát. Az állattenyésztés most is az agrárkormányzati intézkedések kárvallottja lett – mondta a tanácsos.

A nagyarányú minimálbér-emelkedés elsősorban a képzetlen fizikai állománynál jelentett béremelési kényszert, mivel a szakemberek bére az egyre növekvő szakemberhiány miatt már eddig is meghaladta a garantált bérminimumot. Európai uniós összehasonlításban 2017-ben a második helyen álltunk a munkaeót drágulásának mértékét illetően, csupán a román minimálbér növekedési rátája volt jelentősebb.

A bérek az emelkedés után még mindig a szlovák vagy a lengyel minimálbérek alatt maradnak, a kelet-európai régió egészének minimálbéreit nézve

pedig látszik, hogy csupán a felét-harmadát éri el a nyugat-európai béreknek.

Az egységnyi munkaeóre jutó termelékenység mértékében azonban a régió sereghajtóit vagyunk. Csehországtól, Lengyelországtól, Szlovákiától, de még Romániától is elmaradunk, ami valószínűleg összefügg a gazdaságok erőltetett aprózódása nyomán fellépő hatékonyságromlással, a jogalkotás nyilvánvaló problémáival, de elsősorban az elhibázott agrár- és vidékpolitikával. Európában már csak Magyarországon nem sikerült elérni az agrárterjesztési rendszerváltás előtti szintjét.

Ugyanakkor magas a magyar foglalkoztatási ráta (73 százalékos volt 2017 első és harmadik negyedéve között), amellyel összefüggésben a Bizottság 2018. évi országjelen-

sololni, tekintve, hogy a foglalkoztatottak harmadát minimálbérért vagy a garantált bérminimumért foglalkoztatják.

Az agrárium adózás előtti eredménye hektikus változásokat mutat. A bérköltség folyamatosan emelkedik, sőt, az utóbbi években jelentősen meghaladta az eredményt is. Az egy főre jutó reálkereset évről évre nőtt, ugyanakkor drasztikusan romlott a hatékonyság. A magyar mezőgazdaság mélyen a lehetőségei alatt teljesít, és versenyképességben már a kelet-európaiak is leghagyának minket, ami a további béremelések gátját jelenti a magas bérterhekkel.

Már 2010 óta tart az a folyamat, hogy az állandó foglalkoztatás az ideiglenes foglalkoztatás felé látszik eltolódni, mert annak sokkal kedvezőbb az adózása. De egyéb foglalkoztatási formák is megjelennek, amellyel átmenetileg enyhíthető az állandó munka-

A bruttó átlagkereset, az adózás előtti eredmény és a bérköltség változása, 2006–2016

	Bruttó átlagkereset változása (előző év 100%)	Adózás előtti eredmény (Mrd Ft)	Béreköltség (Mrd Ft)
2006	109,9	67,6	111,3
2007	108,8	64,5	113,0
2008	110,9	80,5	116,1
2009	101,1	34,3	117,0
2010	104,9	47,3	118,2
2011	106,6	131,0	123,1
2012	107	148,9	137,0
2013	104,6	129,8	141,5
2014	105	165,5	150,0
2015	104,9	103,8	156,1
2016	108	105,4	163,0

tése is kiemeli, hogy a munkaerő-kínálat hamarosan elérheti a korlátait, jelentősen fokozza a már most is tekintélyes bérfeszültségeket. A Bizottság is elismeri, hogy a munkát terhelő adó csökkent ugyan, de uniós összevetésben továbbra is magas, különösen az alacsony jövedelmű csoportok esetében. A mezőgazdasági foglalkoztatottak egy jó részét is ide lehet

erő hiánya. A folyamatnak akár örülhetnénk is, hiszen esetenként jelentős megtakarításokkal jár az ideiglenes foglalkoztatás, ám ez nem jó a munkavállalóknak. Hosszú távon mindennek – különösen az elmaradott vidéki térségekben – beláthatatlan társadalompolitikai következményei lesznek, mondta végezetül a tanácsos.

H. GY.

